

Juridisk information

Datum 2016-03-15

Diarienummer 2016-04285

**Västra Götalandsregionen,
Koncernkontoret**

Handläggare: Johanna Svensson

Telefon: 010-441 01 27

E-post: johanna.jm.svensson@vgregion.se

Extern försäljning av varor och tjänster

Vilka möjligheter har Västra Götalandsregionen att ägna sig åt extern försäljning av varor och tjänster på den privata marknaden?

Grunden för svaret på den här frågan återfinns i kommunallagens regler om den kommunala kompetensen och konkurrenslagens regler om konkurrensbegränsande säljverksamhet. Dessa regler handlar förenklat om det offentliga rättigheter och vilka skyldigheter dessa i sin tur medför. Exempelvis innebär Västra Götalandsregionens rätt att beskatta sina invånare (vilket ger ett totalt skydd mot konkurs) å ena sidan, en skyldighet att enbart ägna sig åt sådan verksamhet som är av allmänt intresse å andra sidan.¹ En reglering som bland annat syftar till att skydda det privata näringslivet från orättvis konkurrens.²

Kommunallagens regler om den kommunala kompetensen

Kommunallagens 2 kapitel 1 § reglerar kommuner och landstings allmänna kompetensområde. Det vill säga ramarna för vad Västra Götalandsregionen får lov att göra.

”Kommuner och landsting få själva ta hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte ska handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan.”

Utgångspunkten för vad som ingår i det allmänna kompetensområdet är alltså om verksamheten är av *allmänt intresse*. Avgörande för bedömningen av detta är i hur stor grad den planerade verksamhetens/aktivitetens kan anses lämplig, ändamålsenlig och proportionell i förhållande till den förväntade nyttan av den för Västra Götalandsregionens möjlighet att utföra sitt uppdrag. För att vara kompetenslig ska den planerade aktiviteten också ha anknytning till Västra Götalandsregionens geografiska område eller invånare och inte vara statens eller kommunernas ansvar.

---

¹ Kommunallagen 2 kapitel 1 §

² Konkurrenslagen 3 kapitel 27-32 §§

Konkurrenslagens regler om konkurrensbegränsande säljverksamhet

Konkurrenslagens 3 kapitel 27 § reglerar under vilka förutsättningar kommuner, landsting och staten kan förbjudas att ägna sig åt försäljning av varor och tjänster på den öppna marknaden.

”Staten, en kommun eller ett landsting får förbjudas att i en säljverksamhet [av ekonomisk eller kommersiell natur] tillämpa ett visst förfarande, om detta

- 1. Snedvrider, eller är ägnat att snedvrیدا, förutsättningarna för en effektiv konkurrens på marknaden, eller*
- 2. Hämmar, eller är ägnat att hämma, förekomsten eller utvecklingen av en sådan konkurrens.*

Förbud får inte meddelas för förfaranden som är försvarbara ur allmän synpunkt.

En kommun eller ett landsting får även förbjudas att bedriva en viss säljverksamhet [av ekonomisk eller kommersiell natur]. En sådan verksamhet får dock inte förbjudas om den är förenlig med lag.”

Västra Götalandsregionen är, liksom alla andra kommuner och landsting bunden av självkostnadsprincipen, vilken innebär att driften av verksamheten inte få syfta till vinst. Detta är anledningen till att utgångspunkten för bedömningen av om offentliga verksamheters försäljning av varor och tjänster snedvrider konkurrensen alltid är att den sannolikt gör det om den sker på en öppen marknad. Den riktiga prövningen av en eventuell snedvridning av konkurrensen görs dock mot bakgrund av verksamhetens faktiska effekt på konkurrenstrycket på den aktuella marknaden. Om konkurrenstrycket minskar, eller om syftet med verksamheten bedöms vara att konkurrenstrycket *ska* minska, är verksamheten konkurrensbegränsande och kan förbjudas.

En konkurrensbegränsande offentlig verksamhet kan dock vara laglig om den tillgodoser intressen som gör den försvarbar från allmän synpunkt.³ Detta är normalt sett fallet om verksamheten i stort sett används för att fylla ett behov av allmänt intresse (den är kompetensrelig) men också genererar ett så kallat överskott, och att det är detta överskott som erbjuds den öppna marknaden.

Överskott får inte planeras, utan ska vara resultatet av överkapacitet som naturligen följer av verksamhetens nödvändiga utformning. Exempelvis kan Västra Götalandsregionens interna utbildningar, som planeras utifrån personalens förväntade behov, om de inte blir fulltecknade, säljas till utomstående. Något som följer av kommunallagens regler om god ekonomisk hushållning.⁴

---

³ Prop. 2008/09:231 *Konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet på marknaden m.m.* s. 36 f.

⁴ Kommunallagen 8 kapitel 1 §

Vid extern försäljning av överskott ska självkostnadsprincipen råda. Det vill säga priset får inte överskrida kostnaden för varan/tjänsten. Detta trots att Västra Götalandsregionen också har ett ansvar för att i förekommande fall minska konkurrensbegränsningen så mycket som möjligt.